

شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت معلولین در فعالیت‌های ورزشی

سیما لیموچی^{۱*}، بتول مشرف جوادی^۲، علی محمد صفانیا^۳، فریبا محمدی^۴

تاریخ تصویب: ۹۸/۱۲/۱۴

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۷/۰۵

چکیده

هدف از تحقیق حاضر، شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت معلولین در فعالیت‌های ورزشی بود. روش تحقیق مورد استفاده به لحاظ هدف، توسعه‌ای؛ و از نظر روش انجام کیفی، که در آن از روش تحلیل مضمون استفاده شد. جامعه آماری تحقیق شامل مدیران و مسئولین کمیته ملی پارالمپیک، فدراسیون ورزش معلولین، متخصصین و اساتید دانشگاهی کشور در حوزه‌های اجرایی، علمی و پژوهشی بود. روش نمونه‌گیری به صورت نظری بود و ابزار تحقیق پروتکل مصاحبه با خبرگان تا رسیدن به اشباع نظری بود (۱۶ مصاحبه). در مجموع، تعداد ۱۶ عامل بر مشارکت معلولین در ورزش شناسایی شد، که این عوامل در قالب فرعی ۶ مقوله اصلی به دست آمد. این مقوله‌ها شامل: تفکر مدیریتی و برنامه‌ریزی، هماهنگی و ارتباطات بین سازمانی، توسعه زیرساخت‌ها، رسانه و مطبوعات، توسعه منابع انسانی و فرهنگ و آموزش دسته‌بندی شدند. با توجه به یافته‌های پژوهش، به نظر می‌رسد توجه به عوامل فوق موجب گسترش مشارکت معلولین در ورزش خواهد شد.

کلید واژه‌ها: مشارکت، معلول، فعالیت ورزشی، کمیته پارالمپیک.

Email: limoochisima@yahoo.com

۱. دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران*

Email: bmoshref@ymail.com

۲. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

Email: a.m.safania@gmail.com

۳. استاد مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران

Email: mohammadi.ssrr@gmail.com

۴. استادیار پژوهشگاه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران، ایران

مقدمه

تحرك و فعاليت بدنی در زندگی امروزی که متعاقب توسعه و گسترش امکانات وسایل رفاهی و شیوه‌های نوین زندگی به وجود آمده، ضرورت پرداختن به ورزش و تربیت بدنی را بیش از پیش ایجاب می‌نماید. در این راستا انجام مستمر و منظم حرکات بدنی، امری حیاتی و لازم به نظر می‌رسد (کراس^۱ و همکاران، ۲۰۰۳). آنچه بیش از هر چیز برای افراد معلول مهم تلقی می‌گردد، کسب و یا حفظ سلامتی از دست رفته است و در این خصوص بر طبق نظر محققین و متخصصین تربیت بدنی و علوم ورزشی، فعاليت‌های بدنی مهم‌ترین وسیله جهت جبران کمبودها و کاستی‌ها و به‌ویژه تأمین سلامتی محسوب می‌شود. فعاليت‌های بدنی با هدف بهبود یا حفظ آمادگی جسمی به صورت برنامه‌ریزی شده، ساختارمند و متداوم انجام می‌شوند که در آن شرکت‌کنندگان به مجموعه متفاوتی از قواعد یا انتظارات پایبند هستند و یک هدف مشخص را دنبال می‌کنند (رابرتسون، امرسون، باینس و هاتون^۲، ۲۰۱۸). فعاليت‌های ورزشی یکی از شیوه‌هایی است که افراد می‌توانند با استفاده از آن بر فشارهای جسمی، روحی، روانی و اجتماعی فائق آیند. تحقیقات نشان داده است افرادی که به‌طور منظم به ورزش می‌پردازند، کمتر از دیگران دچار ناراحتی‌های قلبی عروقی شده، فشارهای عصبی کمتری را تحمل می‌کنند و از اعتماد به نفس بیشتری برخوردارند، آنها نسبت به زندگی خوش‌بین‌تر بوده و کمتر دچار افسردگی می‌شوند (وریکر^۳ و همکاران، ۲۰۰۹). تمرین منظم، فعاليت بدنی ورزش در بین زنان و مردان در هر سنی و شرایطی از جمله افراد دارای معلولیت، طیف گسترده‌ای از مزایا مانند سلامت جسمی، اجتماعی و روانی را فراهم می‌کند (رابرتسون و همکاران، ۲۰۱۸). به دنبال جنگ تحمیلی کشور ما نیز با گروه عظیمی از معلولین جنگی مواجه شد. گروهی که تا پیش از جنگ فعالانه در جریان روزمره زندگی شرکت داشتند، ولی امروز دیگر قادر به انجام بسیاری از فعاليت‌های گذشته خویش نمی‌باشند. در کنار آن کودکان، سالخوردگان، زنان باردار و سایر بیمارانی که موقتاً دچار معلولیت می‌باشند نیز قرار دارند، بنابراین بخش قابل توجهی از مردم کشورمان را این‌گونه افراد تشکیل می‌دهند (گشتاسبی، ۱۳۹۱). بر اساس تعریف سازمان جهانی بهداشت^۴، معلولیت به محدودیت یا عدم ایفای نقش طبیعی و کامل فرد، مرتبط با سن، جنس، شرایط فرهنگی و اجتماعی گفته می‌شود. معلولیت به دنبال یک نقص یا ناتوانی به وجود می‌آید. به‌طور طبیعی هنگامی که سلامت جسمی انسان به خطر می‌افتد، دیگر ابعاد سلامتی او نیز تحت تأثیر متقابل قرار گرفته، به‌نوعی زندگی او را با خطرات جدی مواجه می‌کند (آندراده، مندونکا، چادی^۵، ۲۰۱۰). نیمی از بزرگسالان ۱۸ تا ۶۴ ساله معلول، افراد غیرفعال هستند که این مطلب یکی از موارد مشکل‌آفرین است؛ زیرا، باعث کاهش کیفیت زندگی می‌شود و استقلال عملکردی افراد را کاهش می‌دهد و همچنین، موجب افزایش خطرات ثانویه مربوط به معلولیت می‌شود. در پژوهش‌های زیادی بر مزایا، نیازها و اهمیت زندگی فعال در افراد معلول تأکید شده است (دیواین^۶، ۲۰۱۶).

به‌عنوان یک‌بخشی از جامعه، افراد دارای معلولیت محدودیت‌هایی را برای مشارکت در ورزش دارند. از آنجا که ورزش بخشی جدایی‌ناپذیر از جامعه است، تحریم‌ها و محدودیت‌های مشابهی برای ورود به دنیای ورزش اعمال شده است. در طول تاریخ ورزش، افراد دارای معلولیت طرد شده و محرومیت را تجربه کرده‌اند. نگرش جامعه نسبت به افراد دارای معلولیت در ورزش باعث شده تا موانع خاصی برای مشارکت ایجاد شود بسیاری از موانع ناشی از برچسب‌هایی است که برای شناسایی مشکلات یا اختلالات مربوط به افراد معلول در جامعه ایجاد شده است. علاوه بر نگرش جامعه محدودیت‌های پزشکی نیز بر مشارکت ورزشی افراد معلول تأثیر گذاشته است. اما با تغییر نگرش در مورد ضعف افراد دارای معلولیت، همچنین پذیرش توانایی‌های آنها و اجتماعی شدن افراد معلول مشارکت آنها در ورزش افزایش خواهد یافت (دیپاو گاورون، ۲۰۰۵).

1. Krous
2. Robertson, Emerson, Baines & Hatton
3. Vereceer
4. World Health Organization (WHO)
5. Andrade, Mendonca, Chadi
6. Devine

بررسی‌های متعدد نشان دادند که حداقل تأثیر مثبت شرکت منظم افراد دارای ناتوانی جسمی و افراد وابسته به ویلچر در ورزش، عملکرد فیزیکی مطلوب و بهبود وضعیت روانی و اجتماعی است (هان، چوی کوون، لی، ۲۰۱۱). همان‌طور که ذکر شد ورزش یکی از مهم‌ترین عرصه‌های افزایش روحیه و انگیزه افراد دارای معلولیت است. راولند و فریدسون^۲ (۱۹۹۴)، معتقدند برای ایجاد شرایط لازم برای مشارکت مداوم در فعالیت‌های ورزشی، ورزش باید به‌صورت لذت‌بخشی در سنین پایین به این افراد ارائه گردد تا آنها بتوانند در آینده دوباره به آن تمایل پیدا نمایند. ارائه ورزش به‌صورت لذت‌بخش به افراد سبب می‌شود که مشارکت در فعالیت‌های ورزشی به‌صورت یک میل درونی درآمده و مشارکت افراد در آن به‌طور مداوم ادامه یابد. به‌نظر آنها ایجاد شرایط لازم برای شکل‌گیری تجارب لذت‌بخش و خوش‌آیند در ورزش، راهکاری مناسب برای افزایش سطح فعالیت‌های ورزشی در سنین مختلف می‌باشد که به‌نوبه خود سبب تغییر نگرش افراد در مورد ارزش تمرین و فعالیت بدنی و از همه مهم‌تر، کسب نتایج بلندمدت و سودمندتری مانند سلامتی برای افراد از طریق مشارکت مداوم در فعالیت‌های ورزشی در طول زندگی‌شان می‌گردد (پارسامهر، ۱۳۹۰). مشارکت در ورزش و فعالیت‌های بدنی باعث بهبود آمادگی جسمانی مرتبط با سلامتی، بهبود سلامتی استخوان‌ها، کاهش چربی بدن و کاهش نشانه‌های افسردگی می‌شود (استانیش^۳ و همکاران، ۲۰۱۵). بر اساس یافته‌ها، ورزش با بهبود شرایط روانی از جمله حالت‌های اساسی و خودشناسی ارتباط نزدیکی دارد و تمرینات بدنی وسیله مناسبی برای دستیابی به شرایط مطلوب ذهنی و روانی هستند (پوررنجبر و همکاران، ۱۳۹۴). پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه‌ی وضعیت زندگی معلولین، حاکی از این است که در کشورهای مختلف، این گروه نسبت به سایر افراد جامعه از امکانات اولیه زندگی همانند بهداشت، مسکن و آموزش بهره‌مند نیستند. همچنین، از ادوار گذشته تاریخ تاکنون امور مربوط به معلولین چه از نظر شناخت وجودی آنها و چه از حیث روابط بین اجتماع و معلولین، همیشه مسئله دشواری بوده است و بین تکامل اجتماعی و علمی بشر با وضع اجتماعی معلولین رابطه ثابتی وجود نداشته است (سوقندی، ۱۳۸۸). سبحانی و همکاران (۱۳۹۴) پژوهشی تحت عنوان بررسی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر و موانع مشارکت ورزشی معلولین شهر اهواز انجام دادند. نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش نشان داد به ترتیب اهمیت، عوامل سلامتی و تندرستی، لذت و نشاط و تعامل اجتماعی مهم‌ترین عوامل مؤثر مشارکت در فعالیت‌های بدنی و در بین موانع مشارکت ورزشی معلولین عوامل اقتصادی، محیطی (حمل‌ونقل)، امکانات و تجهیزات و عوامل اجتماعی- فرهنگی مهم‌ترین موانع می‌باشند. سلطانی زرنندی و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی تحت عنوان شناسایی موانع مشارکت جانبازان و معلولین استان البرز در ورزش با هدف تعیین روایی و پایایی پرسشنامه‌ای که شاخص‌ها و عامل‌هایی قابل‌اعتماد و معتبر داشته باشد انجام دادند. روایی سازه آن با انجام معادلات ساختاری مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌ها پس از تأیید عامل‌ها از طریق تحلیل عاملی تأییدی نشان‌دهنده پایایی عامل‌ها از طریق آلفا کرونباخ و در حد قابل‌قبول بوده است.

یازسیگل^۴ و همکاران (۲۰۱۲) در بررسی معلولینی که در برنامه فعالیت بدنی ورزش تطبیقی مشارکت می‌کردند، دریافتند که این دسته از معلولین نسبت به معلولین غیرفعال، کیفیت زندگی و رضایتمندی بیشتری داشتند. همچنین، آنها دریافتند که حمایت خانواده عامل مهمی در مشارکت معلولین در ورزش و رضایت آنها از زندگی است. این پژوهش‌ها تأیید می‌کنند که خانواده یکی از ارکان مهم گرایش معلولین به مشارکت در ورزش است. جارسما^۵ و همکاران (۲۰۱۴) موانع و تسهیل‌کننده‌های مشارکت ورزشی ۶۴۸ نفر از افراد با اختلال بینایی را بررسی کردند. نتایج نشان داد که هزینه‌ها، فقدان همسالان و اختلال بینایی، ارتباط منفی معناداری با مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی داشتند؛ درحالی‌که تحصیلات دانشگاهی و استفاده از نرم‌افزارها و فناوری ارتباط مثبتی با مشارکت ورزشی داشتند. مهم‌ترین موانع فردی شامل اختلال بینایی و مهم‌ترین مانع محیطی نیز مشکل در حمل‌ونقل آنها بود. مشارکت‌کنندگان فعال نیز وابستگی به دیگران را مانع فردی

1. Han, Choi-Kwon, Lee
2. Rowland, Freedson
3. Stanish
4. Yazicioglu
5. Jaarsma

دانسته‌اند. سلامتی، سرگرمی و برخورد اجتماعی، مهم‌ترین عوامل تسهیل‌کننده فردی بودند. در بعد تسهیل‌کننده محیطی نیز، حمایت خانواده مهم‌ترین عامل بود. درسی، لاک و تیلور^۱ (۲۰۱۷) پژوهشی تحت عنوان ایجاد مشارکت فراگیر در ورزش: تأثیر معلولیت و نیازهای حمایتی بر محدودیت‌های مشارکت در ورزش انجام دادند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که نوع ناتوانی و سطح نیازهای حمایتی، تغییرات اساسی در محدودیت‌های مشارکت و عدم مشارکت را ایجاد می‌کند یا به عبارت دیگر سطح ناتوانی، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده میزان مشارکت افراد معلول در ورزش است. رابرتسون و همکاران (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان مشارکت معلولین با ناتوانی ذهنی خفیف و متوسط در ورزش انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان‌دهنده سطح پایین مشارکت کودکان و نوجوانان دارای ناتوانی ذهنی در ورزش نسبت به همسالان بود. بر اساس این پژوهش فعالیت‌های آینده در زمینه ارتقاء ورزش و فعالیت بدنی در کودکان و نوجوانان معلول ذهنی ممکن است در کمک به کاهش نابرابری‌های مختلف که توسط افراد معلول ذهنی تجربه می‌شوند، نقش داشته باشد.

معلولین نیز همانند سایر افراد عادی جامعه حق استفاده از تسهیلات شهری و امکان عمومی از قبیل: امکان فرهنگی، ورزشی و تفریحی، تجاری و ... را دارا می‌باشند و متأسفانه به دلیل عدم امکانات مناسب و کافی در اماکن ورزشی آنها حضور کم‌رنگی دارند. لذا می‌توان با ایجاد محیطی که آن افراد عادی و معلول بتوانند در کنار یکدیگر قرار گیرند و به فعالیت ورزشی بپردازند در ارتقاء روحیه معلولین نقش تعیین‌کننده و به‌سزایی خواهد داشت. از آنجاکه اکثر آنان به دلیل ضعف جسمانی زمان بیشتری را در خانه و یا حتی آسایشگاه بسر می‌برند، مشارکت در ورزش به آنها این فرصت را می‌دهد که از حالت انزوا بیرون آیند و با دیگران در ارتباط کامل باشند تأثیرات مثبت ورزش بر فرآیند توان‌بخشی معلولین آشکار واضح است. در کنار عواملی که منجر به گرایش افراد به ورزش می‌شود عواملی نیز بازدارنده از انجام فعالیت بدنی هستند. عواملی همچون عوامل شخصی، روان‌شناختی، فرهنگ جامعه، مشکلات مالی، سوء مدیریت و نبود امکانات با توجه به محدودیت‌های جسمی آنها بیشتر نمود پیدا می‌کنند. هرکدام از این عوامل بازدارنده می‌تواند عادت‌های ورزشی یک فرد عادی یا معلول را از بین ببرد. لذا شایسته است که این عوامل همواره توسط خود افراد همچون عوامل فردی و روان‌شناختی و عوامل مدیریتی و امکانات ورزشی توسط مسئولین کنترل شوند تا بهره‌ای که افراد معلول و جانباز از فعالیت بدنی می‌برند، کاهش نیابد. فعالیت‌های ورزشی از جایگاه مناسبی میان جانبازان معلولین جامعه برخوردار نیست و امکانات موجود جوابگوی نیازهای آنها نمی‌باشد و باید اقدامات جدی‌تر و برنامه‌ریزی اساسی‌تری صورت گیرد در مقایسه بین تحقیقات داخل و خارج کشور تفاوت چشمگیری بین شرکت افراد معلول و جانباز در ورزش وجود دارد با توجه به این‌که از مهم‌ترین رسالت‌ها و اولویت برنامه‌های تخمین و مدیران تربیت‌بدنی برطرف نمودن موانع و مشکلات می‌باشد، نارسایی و ضعف این عوامل، موارد بی‌شمار دیگری را تحت شعاع قرار داده است. اگرچه نشان داده شده است که افراد معلول از فعالیت کمتری برخوردارند و خیلی کم در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند ولی راه‌هایی برای افزایش فعالیت جسمانی آنان و رسیدن به حداکثر مزایای ناشی از فعالیت‌های منظم ورزشی وجود دارد. بنابراین محقق به دنبال این موضوع است که چه عواملی در مشارکت ورزشی معلولین مؤثر هستند؟

روش‌شناسی پژوهش

با توجه به هدف پژوهش، رویکرد پژوهش حاضر کیفی^۲ و پارادایم آن تفسیری^۳ است. با توجه به این‌که منابع داده‌های پژوهش حاضر، مصاحبه^۴ بود از روش تحلیل مضمون مصاحبه‌ها برای استخراج و کدگذاری استفاده گردید. تحلیل مضمون یا تماتیک^۵ ضمن این‌که خود یک روش مستقل تحلیل است، می‌تواند در روش‌های دیگر تحلیل کیفی نیز به کار رود (محمدپور، ۱۳۹۲). این نوع تحلیل در مرحله اول به دنبال الگو یابی داده‌ها است. جامعه آماری پژوهش در این بخش شامل متخصصین و

1. Darcy, Lock, Taylor
2. Qualitative research
3. Interpretivism
4. Interview
5. Thematic Analysis

صاحب‌نظران حوزه علمی، پژوهشی و اجرایی اعم از مسئولین و مدیران کمیته ملی پارالمپیک و فدراسیون جانبازان و معلولین و اساتید دانشگاهی بودند. با توجه به ماهیت تحقیق، روش نمونه‌گیری از نوع نظری (هدفمند)^۱ بود. بر اساس مطالعات و بررسی‌ها، نمونه‌گیری از افرادی انجام شد که بیشترین فرصت را برای گردآوری مرتبط‌ترین داده‌ها درباره پدیده تحت مطالعه فراهم می‌کردند. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختاریافته^۲ بود. کدگذاری‌های انجام شده بر اساس مشابهت‌های معنایی و ماهیتی به تم‌های فرعی و تم‌های اصلی دسته‌بندی شدند که در این حین یادداشت‌های محقق نیز کمک‌کننده بود و در نهایت شبکه مضامین^۳ بین مفاهیم تولیدشده در بخش مختلف ترسیم گردید. مراحل تأیید روایی و پایایی روش تحقیق کیفی با روش‌های کمی اساساً متفاوت است. به طوری که مورس و همکاران^۴ (۲۰۰۲) برای اطمینان از روایی^۵ و پایایی^۶ پژوهش کیفی مواردی نظیر انتخاب دقیق نمونه‌های مناسب، جمع‌آوری و تحلیل هم‌زمان داده و انسجام در روش‌شناسی پژوهش را در جهت اطمینان از نتایج پیشنهاد می‌دهند که در این تحقیق نیز موارد فوق از طرف پژوهشگران رعایت گردید. همچنین با استفاده از روش بازکدینگ^۷ (کدگذاری^۸ مجدد) ۲۰ درصد از محتوای مصاحبه‌ها و اسناد توسط پژوهشگر دیگری از تیم کدگذاری شد و با کمک فرمول اسکات^۹ ضریب توافق برابر با ۸۸/۲ محاسبه گردید.

$$C.R = \frac{\text{مقوله‌های مورد توافق}}{\text{کل مقوله‌ها}}$$

$$C.R = \frac{45}{51} \times 100 = 88.2$$

در منابع علمی انجام ۱۲ تا ۱۸ مصاحبه را برای رسیدن به اشباع نظری^{۱۰} کافی می‌دانند (بازرگان، ۱۳۹۷). در این تحقیق نیز پس از انجام ۱۶ مصاحبه با ۱۶ نفر محقق به اشباع نظری رسید.

جدول ۱: گزارش توصیفی نمونه تحقیق

متغیر	ویژگی جمعیت شناختی	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۹	۵۶/۲۵
	زن	۷	۴۳/۷۵
مدت فعالیت در ورزش معلولین	زیر ۱۰ سال	۱	۶/۲۵
	۱۱ - ۲۰ سال	۲	۱۲/۵
	۲۱ - ۳۰ سال	۳	۱۸/۷۵
	بیشتر از ۳۰ سال	۱۰	۶۲/۵
پست سازمانی	علمی - پژوهشی	۵	۳۱/۲۵
	اجرایی	۱۱	۶۸/۷۵

1. Theoretical Sampling
2. Deep And Semi-Structured Interviews
3. Thematic Network
4. Morse and et al
5. Validity
6. Reliability
7. Re-Coding
8. Coding
9. Scott
10. Theoretical Saturation

یافته‌ها

با توجه به مبانی نظری پژوهش‌های کیفی، هم‌زمان با انجام مصاحبه‌ها، تحلیل و کدگذاری آنها نیز انجام شد؛ به‌طوری‌که تحلیل هر مصاحبه به‌همراه یافته‌های قبلی به‌عنوان راهنمای مصاحبه و معیاری برای انتخاب افراد بعدی بود. انجام مصاحبه‌های کیفی تا حد رسیدن به اشباع نظری ادامه پیدا کرد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در یک فرآیند شش مرحله‌ای صورت گرفت: ۱. مرور متن نوشتاری داده‌ها، کسب احساس کلی نسبت به آنها و تعیین چگونگی بخش‌بندی متن نوشتاری؛ ۲. انتخاب بخش‌هایی از متن نوشتاری داده‌ها به‌صورت اطلاعات کدگذاری شده؛ ۳. مرور کدهای تدوین‌شده و ادغام آنها به‌صورت دسته‌های عمده‌تر اطلاعات؛ ۴. کاهش دسته‌ها، حذف دسته‌های تکراری و ادغام دسته‌های کوچک‌تر در دسته‌های عمده‌تر؛ ۵. تبدیل دسته کدها به ۵ تا ۷ موضوع؛ ۶. انتخاب کدهایی (مقوله‌هایی) به‌عنوان موضوع بحث و مشخص کردن بقیه مقوله‌ها برای توصیف آنها در گزارش تحقیق (بارزگان، ۱۳۹۷).

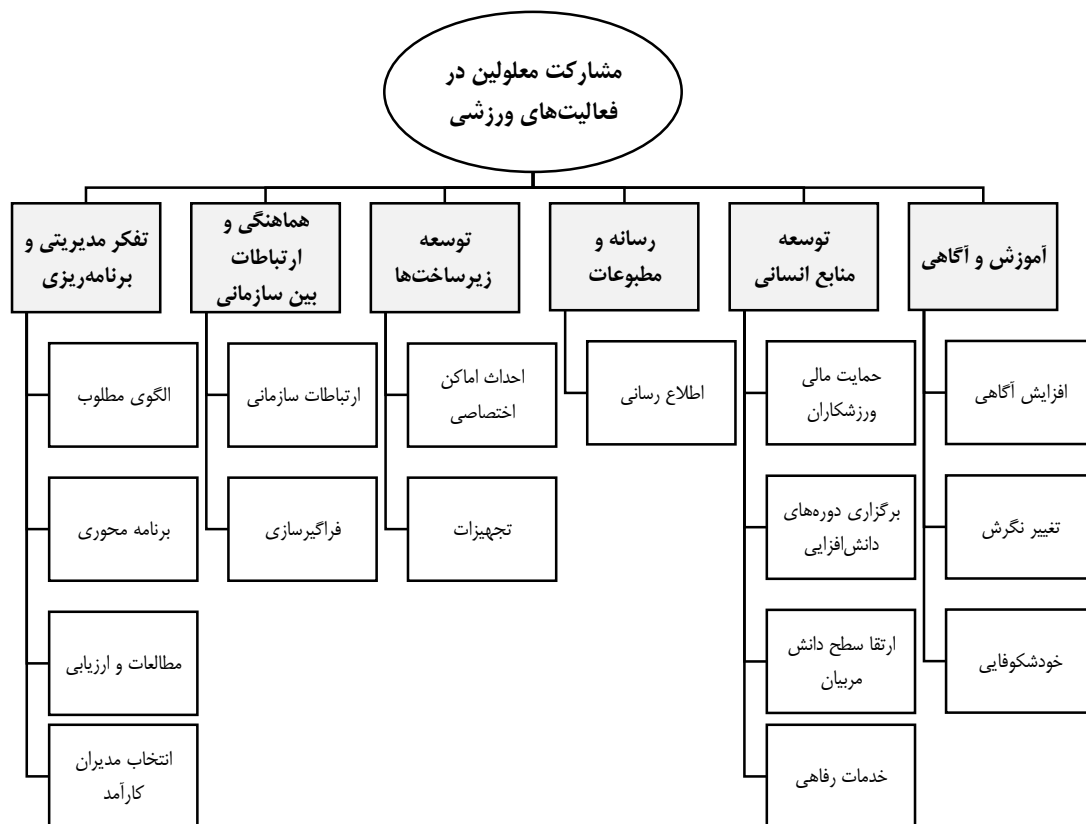
جدول ۲: یافته‌های پژوهش حاصل از مصاحبه

مفهوم	مقوله‌های فرعی	مقوله
تفکر مدیریتی و برنامه‌ریزی	الگوی مطلوب	توجه به شرایط اجتماعی و فرهنگی بومی‌سازی الگوها ارائه الگوهای موفق جهانی الگوپردازی از کشورهای صاحب‌نام
	برنامه محوری	برنامه‌ریزی صحیح در ورزش معلولین اولویت بودن ورزش معلولین برای سایر سازمان‌ها (مانند بهزیستی) توسعه ورزش‌های بومی و محلی برنامه‌ریزی ورزش ویژه معلولین در آموزش و پرورش
	مطالعات و ارزیابی	سیستم تحقیق و ارزیابی در ورزش معلولین توسعه تحقیقات در ورزش معلولین کنترل و نظارت بر فعالیت‌های منابع انسانی ارزشیابی دوره‌های نیروی انسانی
	انتخاب مدیران کارآمد	حضور مدیران کاردان به‌عنوان مدیر ارشد فدراسیون توجه به امر تخصص در انتخاب مدیران استفاده از افراد متخصص در برنامه‌ریزی
هماهنگی و ارتباطات بین سازمانی	ارتباطات سازمانی	همکاری با نهادهای مختلف مانند مدارس استثنایی مشارکت گروه‌های داوطلبانه نقش شهرداری‌ها در رابطه با معلولین وضع قوانین تسهیل‌کننده ورزش معلولین
	فراگیر سازی	تعاملات معلولین در سطح جامعه ادغام و یکپارچگی در جامعه
توسعه زیرساخت‌ها	احداث اماکن اختصاصی	افزایش تأسیسات و سالن‌های اختصاصی احداث اماکن ویژه معلولین در استان‌ها بهبود زیرساخت‌ها توسعه امکانات ورزشی در دسترس
	تجهیزات	ارتقاء سیستم حمل‌ونقل توجه به ایمنی ورزشکاران تجهیز اماکن عمومی ورزشی تجهیز سالن‌ها به امکانات تخصصی

مفهوم	مقوله‌های فرعی	مقوله
		وضعیت مبلمان شهری
رسانه و مطبوعات	اطلاع‌رسانی	تولید محتوای مناسب پخش تلویزیونی رویدادهای ورزشی معلولین توجه رسانه‌های چاپی افزایش آگاهی مردم از طریق رسانه‌های جمعی
توسعه منابع انسانی	حمایت مالی ورزشکاران	اختصاص حقوق ماهیانه پاداش‌های نقدی برای ورزشکاران تأمین مسائل مادی
	برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی	برگزاری سمینارهای بین‌المللی برای توسعه مربیان برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مربیان و داوران شرکت مربیان در سمینارهای بین‌المللی
	ارتقا سطح دانش مربیان	بهره‌گیری از افراد متخصص علوم ورزشی افزایش سطح دانش علمی و فنی مربیان شرکت در مجامع بین‌المللی همایش و جلسات و کنگره‌ها
	خدمات رفاهی	بیمه ارائه یارانه‌های ورزشی کاهش مالیات مربوط به ورزش‌های معلولین به‌وجود آوردن فرصت‌های رقابتی مناسب
فرهنگ و آموزش	افزایش آگاهی	افزایش میزان آگاهی دیگران از نیازهای معلولین در ورزش نقش آموزش و پرورش و سایر مراکز آموزشی افزایش آگاهی خانواده توانمندسازی معلولین هدایت تحصیلی
	تغییر نگرش	احترام به حقوق افراد دارای معلولیت ایجاد حس مسئولیت‌پذیری نسبت به معلولین ایجاد باور اثرگذاری ورزش در جامعه هدف تغییر دیدگاه جامعه نسبت به معلولیت افراد مسئولیت اجتماعی در قبال معلولین بهبود نگرش جامعه نسبت به معلولیت ایجاد انگیزه برای معلولین سوق دادن افکار عمومی به سمت ورزش معلولین کاهش فقر فرهنگی
	خودشکوفایی	تأکید بر سلامتی و تندرستی لذت و نشاط افزایش اعتمادبه‌نفس درک حس استقلال مسئولیت فردی

بر اساس جدول شماره (۲) تحلیل مصاحبه‌ها در گزیده‌ی ابعاد و ویژگی‌ها خلاصه گردید. در ادامه این ابعاد ۱۶ عامل یا مقوله فرعی استخراج شد. در نهایت از دسته‌های مقوله‌های فرعی ۶ مقوله اصلی به‌دست آمد. این مقوله‌ها شامل؛ تفکر

مدیریتی و برنامه‌ریزی، هماهنگی و ارتباطات بین سازمانی، توسعه زیرساخت‌ها، رسانه و مطبوعات، توسعه منابع انسانی و فرهنگ و آموزش می‌باشند.

نمودار ۱: نقشه تماتیک عوامل مؤثر بر مشارکت معلولین در فعالیت‌های ورزشی

بحث و نتیجه‌گیری

ورزش‌های امروزی شکل‌های مختلفی از فعالیت‌های جسمانی را شامل می‌شوند که در چارچوب نظام تعلیم و تربیت هر جامعه و همراه با ارزش‌های فردی و اجتماعی آن، موجب پرورش فکری و جسمی انسان می‌شوند. همچنین، ورزش به‌عنوان یکی از فعالیت‌های فراغتی فعال، نقش تعیین‌کننده‌ای در حفظ سلامتی روحی انسان دارد و داشتن زندگی سالم مستلزم داشتن تحرک و فعالیت‌های ورزشی است. این موضوعی است که بارها در پژوهش‌های مختلف بیان شده است. اطلاع افراد از تأثیرهای مطلوب ورزش بر دستگاه‌های بدن موجب شده است تا گرایش به فعالیت‌های ورزشی در ساعات فراغت افزایش یابد. ورزش، یکی از نهادهای اساسی تأمین‌کننده نیازهای فراغتی محسوب می‌شود و به‌طور گسترده با موضوع سلامت مرتبط است. مزایای جسمانی، روان‌شناختی، اجتماعی و فرهنگی ورزش منجر به بکارگیری آن در زمینه‌های درمانی و بازتوانی شده است (ویل‌هیت و شانک، ۲۰۰۹).

بر اساس نتایج تحقیق حاضر یکی از مهم‌ترین ابعاد مؤثر مشارکت معلولین در فعالیت ورزشی، تفکر مدیریتی و برنامه‌ریزی است. تحقیقات نشان می‌دهد که عملکرد سازمان‌هایی که به مدیریت راهبردی می‌پردازند، بهتر و بالاتر از دیگر سازمان‌هاست. دانشمندان بسیاری اهمیت برنامه‌ریزی راهبردی را از جنبه‌های مختلف بررسی کرده‌اند و همگی روی همبستگی برنامه‌ریزی راهبردی با عملکرد مطلوب سازمان‌ها توافق نظر دارند و معتقدند که برنامه‌ریزی راهبردی فرآیندی

پویا و منطقی است (جینینگ و دیسنی^۱، ۲۰۰۶). ماچادو^۲ (۲۰۰۴) معتقد است برنامه‌ریزی راهبردی عنصری کلیدی برای برتری سازمانی و ابزاری بسیار مهم برای اثربخشی سازمانی است. یکی از مواردی که در این باره می‌توان به آن اشاره کرد، استفاده مفید از الگوهای کشورهای مطرح و موفق در حوزه مشارکت معلولین در فعالیت‌های ورزشی است. الگوبرداری روشی سیستماتیک است که سازمان‌ها به وسیله آن می‌توانند فعالیت‌های خود را بر اساس بهترین صنعت یا سازمان اندازه‌گیری و اصلاح کنند؛ این روش با فراهم‌سازی چارچوبی برای سازمان‌ها که به وسیله آن فعالیت‌های بهترین سازمان مشخص گردیده است و تشخیص وجوه تمایز سازمان موجود با بهترین سازمان، نشان می‌دهد که چگونه می‌توان شکاف‌های موجود را پر کرد. الگوبرداری در واقع ابزاری برای بهبود مستمر است و می‌تواند توسط انواع سازمان‌های تولیدی و خدماتی به کار گرفته شود. ارزیابی مقایسه‌ای یکی از مؤثرترین شیوه‌ها در جهت بهبود سازمان است. امروزه مدیریت هر سازمان می‌تواند با الگوبرداری از سازمان‌های موفق روش‌های برتر را برای بهبود مستمر کارایی در سازمان خود پیدا کرده و آنها را پیاده‌سازی کند. با توجه به یافته تحقیق و نظر خبرگان الگوبرداری می‌بایست بر اساس شرایط اجتماعی و فرهنگی، بومی‌سازی الگوها، ارائه الگوهای موفق جهانی و الگوبرداری از کشورهای صاحب‌نام انجام گیرد. بر اساس نتایج یکی از ویژگی‌های مهم تفکر مدیریتی، برنامه محوری است. داشتن طرح و برنامه اجرایی مشخص و برنامه‌ریزی صحیح در ورزش معلولین در بخش‌های مختلف از موارد مهم است.

مدیران فدراسیون جهت پیاده‌سازی اهداف نیازمند برنامه‌ریزی مدون هستند. از طرفی اولویت بودن ورزش معلولین برای سایر سازمان‌ها (مانند بهزیستی، آموزش و پرورش، وزارت ورزش و جوانان، شهرداری و ...) یکی از جنبه‌های مهمی است که مورد غفلت قرار گرفته است. مدیران می‌توانند با توسعه ورزش‌های بومی و محلی زمینه مشارکت معلولین را در ورزش فراهم کنند. آنچه در تمامی مراحل تدوین، اجرا، نظارت و کنترل برنامه‌ها به نظر می‌رسد همکاری و هم‌اندیشی نهادهای تصمیم‌گیر ورزش است. استقرار سیستم تحقیق و ارزیابی در ورزش معلولین در دستگاه‌های اجرایی در چارچوب اصول و مفاهیم برای تحقق اهداف و وظایف سازمانی است. اصطلاحات نظارت و کنترل بر امور باهم مورد استفاده قرار می‌گیرند. گاهی اوقات از کلمه نظارت معنی نظارت و کنترل و از مفهوم کنترل معنی نظارت و کنترل ادراک می‌شود. نظارت و کنترل، بازدید و مراقبت از طرز پیشرفت اجرای برنامه‌ها به صورت دوره‌ای و مقایسه با وضع مطلوب و تغییر و تصحیح عملیات به منظور جلوگیری از انحرافات از تحقق اهداف سازمان است. علاوه بر وجود سیستم نظارت و ارزیابی در سازمان‌های مذکور وجود یک سامانه تحقیقاتی نیز ضروری است تا بر اساس نتایج آن خلأهای موجود شناسایی و راهکارهای کاربردی جهت رفع آنها ارائه شوند. همچنین در اجرای این برنامه‌ها و نظارت‌ها نیاز به مدیران کارآمد و متخصص است.

برای تحقق اهداف سازمانی افراد لایق و کارداران باید در رأس امور قرار گیرند. تحقق اهداف سازمانی نیازمند مدیرانی است که از توانمندی، تجربه، دانش و مهارت‌های مدیریتی برخوردار باشند شناخت ابعاد شایستگی‌های مدیریتی هم برای توسعه و هم برای ارزیابی مدیران عامل اساسی به‌شمار می‌رود برای انتخاب افراد شایسته باید ضابطه و ملاک موجود باشد و این ضوابط باید به گونه‌ای انتخاب شوند که قابل سنجش باشند. در انتخاب و انتصاب افراد در احراز پست‌های مدیریتی، افرادی را برگزیند که واجد شرایط و دارای شاخص‌ها و اولویت‌های تعیین شده باشند و یا در صورت لزوم در انتخاب معیارهای خود تجدیدنظر نماید. به این ترتیب اگر فرآیند انتخاب به نحو صحیح انجام گیرد و اولویت ملاک‌های تعیین شده رعایت گردد، افراد شایسته در جایگاه‌های مناسب قرار خواهند گرفت و پس از انتخاب افراد در جایگاه مناسب می‌بایست عملکرد آنان مورد ارزشیابی قرار گیرد؛ همچنین انتظار می‌رود، با انتخاب و انتصاب مدیران متخصص از به هدر رفتن نیرو و سرمایه جلوگیری شود. همچنین از نتایج دیگر تحقیق حاضر هماهنگی و ارتباطات بین سازمانی است. نقش ورزش به‌عنوان یک نهاد اجتماعی در جامعه و تأثیرگذار در ابعاد مختلف زندگی انسان‌ها می‌تواند در ساختار جامعه، روابط درون کشوری و برون‌مرزی مورد توجه و بررسی قرار بگیرد. هماهنگی امور نیروی انسانی موجب جریان یافتن انواع ارتباطات سهل و آسان کارکنان با یکدیگر،

1. Jennings, Disney
2. Machado

مدیران با یکدیگر، کارکنان و مدیران با یکدیگر، اعضای سازمان با افراد و گروه‌های خارج از سازمان می‌شود. همسو نمودن اهداف منابع انسانی فدراسیون از طرفی باعث صرفه‌جویی در انرژی می‌شود و از طرفی دیگر در گسترش مشارکت معلولین در ورزش مؤثر است. ارتباط با کمیته بین‌المللی پارالمپیک و کشورهای صاحب‌نام، می‌تواند تجارب ارزشمندی را در اختیار مدیران و مسئولان قرار دهد. تعاملات بین سازمانی، سبب مشارکت کارکنان یک سازمان در فعالیتهای سایر سازمان‌ها و استفاده از دانش و مهارت‌های آنها می‌شود. رسیدن به نقطه ایده‌آل و کارآمد تعامل بین سازمانی یکی از عوامل اصلی پیشرفت اقدامات برنامه‌ریزی شده در سازمان است. علاوه بر ارتباطات برون‌مرزی، ارتباط و همکاری با سازمان‌های داخلی مانند مدارس استثنایی، گروه‌های داوطلبی و NGOها، شهرداری‌ها و بررسی نقش هر یک از آنها در رابطه با مشارکت معلولین در ورزش می‌تواند مؤثر واقع شود. امروزه در اکثر جوامع سعی می‌شود کودک دارای معلولیت از خانواده و جامعه جدا نشده و حتی‌المقدور امکانات و خدمات جامعه به‌صورت قابل‌دسترسی در اختیار کودک و خانواده او قرار گیرد (ادیب سرشکی، صالح پور، ۱۳۸۴)، توجه به حقوق بشر، آموزش برای همه، فراهم کردن فرصت‌های برابر، پذیرش اجتماعی تمام شهروندان یک جامعه و تسهیل فرآیند اجتماعی شدن یا جامعه‌پذیری از مهم‌ترین اصول برنامه‌های یکپارچه‌سازی محسوب می‌شوند. فراگیرسازی بر این نکته دلالت دارد که افراد دارای نیازهای ویژه باید همان‌قدر به امکانات و تجهیزات مناسب دسترسی داشته باشند که افراد عادی دارند (فزل سفلو ۱۳۸۸). از جمله نمودهای فراگیرسازی که می‌توان به آن اشاره کرد عبارت‌اند از وضع قوانین تسهیل‌کننده ورزش معلولین، تعاملات معلولین در سطح جامعه و ادغام و یکپارچگی در جامعه.

بعد مؤثر دیگر در مشارکت ورزشی افراد دارای معلولیت از نظر صاحب‌نظران عامل توسعه زیرساخت‌ها بود. اماکن و فضاهای ورزشی خواستگاه و بستر اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌های ورزشی هستند و مدیریت صحیح و اصولی آنها، به‌طور مستقیم بر کمیت و کیفیت برنامه‌ها و رویدادهای ورزشی تأثیر می‌گذارد. از آنجاکه معلولین قادر نیستند از امکانات مادی و معنوی پیرامون خویش بهره کافی ببرند، همین امر موجب آسیب‌های اجتماعی و روحی فراوانی خواهد شد. لذا ایجاد محیط شاداب و متنوع به‌منظور افزایش اعتمادبه‌نفس، احساس توانمندی و کسب مهارت‌های اجتماعی، فنی و فردی لازم و ضروری است. برای این که افراد معلول بتوانند به‌راحتی از تسهیلات محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جهت حفظ استقلال فردی بهره‌مند شود لازم است کلیه محیط‌ها اعم از اماکن ورزشی و مبلمان محیط شهری و بین‌شهری و حتی محل سکونت مناسب‌سازی شود. برای این کار می‌بایست شرایط لازم جهت تطبیق نیازهای افراد معلول با محیط کار و زندگی به‌وجود آید. البته برای رسیدن به این هدف بزرگ نیازمند تدابیر ویژه‌ای هستیم. از جمله: افزایش تأسیسات و سالن‌های اختصاصی، احداث اماکن ویژه معلولین در استان‌ها و بهبود زیرساخت‌ها، توسعه امکانات ورزشی در دسترس، ارتقاء سیستم حمل‌ونقل، توجه به ایمنی ورزشکاران، تجهیز اماکن عمومی ورزشی، تجهیز سالن‌ها به امکانات تخصصی و بهبود وضعیت مبلمان شهری. یکی از مهم‌ترین عوامل مشارکت ورزشی معلولین نقش رسانه و مطبوعات است. با توجه به پیشرفت تکنولوژی و ایجاد عوامل گوناگون رفاهی و در نتیجه کم‌تحریکی و جنب‌وجوش، نیاز به تخصیص ساعاتی از اوقات زندگی به حرکات بدنی کاملاً محسوس و الزامی است (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۲). با گسترش رشته‌های ورزشی از یک‌طرف و افزایش انواع معلولیت از طرف دیگر، لزوم ابداع و کارگیری شیوه‌های نو به‌تر، جهت ورزش معلولین بیش‌ازپیش احساس می‌شود. طبق آمار سازمان جهانی بهداشت بیش از ۶۰۰ میلیون نفر از ساکنان جهان به‌علل مختلف جسمی، روانی و اجتماعی دچار ناتوانی و معلولیت هستند. حدود ۸۰ درصد این افراد در کشورهای جهان سوم زندگی می‌کنند (مهدوی‌فر و خوشنام، ۱۳۹۶)، بر اساس آمار سالانه تعدادی از افراد به‌دلایل گوناگون دچار معلولیت می‌شوند. با پیشرفت تکنولوژی نه تنها از افزایش روند معلولیت کاسته نشد، بلکه بر پیچیدگی آن نیز اضافه گردید (حیدری و همکاران، ۱۳۹۲). ورزش افراد دارای معلولیت از جمله زمینه‌هایی است که در طی سال‌های اخیر توجه رسانه‌ای را در میان مسائل و موضوعات مرتبط با معلولیت از جمله موضوعات فرهنگی، علمی و اجتماعی به خود جلب کرده است. سهمی که البته در مقایسه با میزان بازنمایی بسیاری از رشته‌های ورزشی و ورزشکاران

غیرمعلول بسیار اندک و ناچیز است. در حال حاضر، ورزش معلولین در رسانه‌های کشور حضور کم‌رنگی دارد. در میان برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی نیز سهم ورزش معلولین بسیار ناچیز است. صفحات ورزشی بیشتر نشریات ورزشی عمدتاً با خبرها، گزارش‌ها و مصاحبه‌های مرتبط با ورزش افراد سالم انباشته شده و خبرهای مرتبط با ورزش معلولین درصد کمی را به خود اختصاص داده است. از جمله فعالیت‌های که رسانه و مطبوعات می‌توانند در زمینه مشارکت بیشتر معلولین در ورزش داشته باشند اطلاع‌رسانی با استفاده از تولید محتوای مناسب، پخش تلویزیونی رویدادهای ورزشی معلولین، توجه رسانه‌های چاپی و افزایش آگاهی مردم از طریق رسانه‌های جمعی است. یکی از مواردی که در مشارکت معلولین در فعالیت‌های ورزشی مهم است، توسعه منابع انسانی می‌باشد. نیروی انسانی در هر سازمان کلید اصلی دستیابی به اهداف تلقی می‌شود؛ چراکه ایده‌های جدید برای نوآوری و شکوفایی، دستیابی به تولیدات جدید است. مدیریت نیروی انسانی عملکرد سازمان را افزایش می‌دهد و ضمن ایجاد مزیت رقابتی مستمر، در افزایش بهره‌وری نقش اساسی دارد (محمدی، ورزشکار، ۱۳۸۷). بنابراین شناخت و تحلیل وضع موجود نظام منابع انسانی در مدل‌های یادگیری سازمان زمینه ایجاد بسترهای مناسب برای بهره‌وری سازمان و اجرای هرچه بهتر دوره‌های آموزشی فراهم کند. نیروی انسانی به لحاظ برخورداری از قدرت اندیشه، خلاقیت و نوآوری بزرگ‌ترین دارایی هر سازمان است و هرگونه بهبود و پیشرفت در سازمان توسط نیروی انسانی صورت می‌گیرد. می‌توان گفت توان فکری و اندیشه کارکنان در سازمان نهفته است و هر سازمان و مدیری که بتواند از این سرمایه نهفته استفاده بیشتری کند به همان اندازه امکان رشد و توسعه میسر خواهد شد. با توجه به نظر خبرگان و نتایج تحقیق از جمله راهکارهای توسعه منابع انسانی حمایت مالی ورزشکاران، اختصاص حقوق ماهیانه، پاداش‌های نقدی برای ورزشکاران و تأمین مسائل مادی آنها است. ارتقای سطح علمی و کیفی نیروی انسانی با برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی، برگزاری سمینارهای بین‌المللی برای توسعه مربیان، برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مربیان و داوران نیز می‌تواند موجب کارآمدی نیروی انسانی شود. ارائه خدمات رفاهی همچون بیمه، کاهش مالیات مربوط به ورزش‌های معلولین، به‌وجود آوردن فرصت‌های رقابتی مناسب از مواردی است که می‌تواند موجب افزایش مشارکت معلولین در فعالیت‌های ورزشی شود.

در نهایت بر اساس نظرات خبرگان این حوزه فرهنگ و آموزش بر مشارکت هرچه بیشتر معلولین در فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد. به اعتقاد کوآتز و ویکرمن^۱ (۲۰۱۶) تأثیرات ناشی از برگزاری بازی‌های پارالمپیک لندن بر ذهن و ادراک نوجوانان معلول در سه جنبه بود که عبارت‌اند از: ۱- ورزشکاران معلول به‌عنوان الگوهای مناسبی در ذهن آنها نقش بسته‌اند؛ ۲- برداشت و ادراک آنها از معلول بودن خود تغییر کرد؛ ۳- بازی‌ها نقش انگیزشی در گرایش این نوجوانان به ورزش داشتند و موجب شدند تا اعتماد به نفس آنان برای مشارکت در ورزش بیشتر شود. یکی از محدودیت‌های موجود در زمینه مشارکت معلولین در فعالیت‌های ورزشی عوامل اجتماعی هستند. با تغییر نگرش افراد جامعه با استفاده از راهکارهایی مانند افزایش میزان آگاهی دیگران از نیازهای معلولین در ورزش، آگاهی خانواده و آموزش و پرورش و سایر مراکز آموزشی، احترام به حقوق افراد دارای معلولیت، ایجاد حس مسئولیت‌پذیری نسبت به معلولین، ایجاد باور اثرگذاری ورزش در جامعه هدف، تغییر دیدگاه جامعه نسبت به معلولیت افراد، مسئولیت اجتماعی در قبال معلولین، بهبود نگرش جامعه نسبت به معلولیت، ایجاد انگیزه برای معلولین و سوق دادن افکار عمومی به سمت ورزش معلولین و کاهش فقر فرهنگی می‌توان نگرش جامعه را نسبت به معلولین بهبود بخشید. علاوه بر محدودیت‌های ایجاد شده اجتماعی برای مشارکت معلولین در ورزش، موانع و محدودیت‌های جسمانی نیز در میزان مشارکت معلولین اثرگذار هستند. برداشتهایی که افراد معلول از خود دارند، اغلب غیرواقعی، نامربوط و نادرست است و منجر به کاهش مشارکت آنان در ورزش می‌شود. با وجود توصیه‌های ارائه شده برای افزایش سطح زندگی فعال، افراد معلول در برنامه‌های فعالیت‌های فراغتی ورزشی به میزانی که پیشنهاد شده است، کمتر مشارکت می‌کنند. مشارکت در ورزش باعث خودشکوفایی افراد معلول می‌شود که از طریق تأکید بر سلامتی و تندرستی، لذت و نشاط، افزایش اعتماد به نفس، درک حس استقلال و مسئولیت فردی قابل وصول است. به‌طور کلی، معلولین از عوارض

1. Coates, Vickerman

روانی متعددی مانند عصبانیت از خود و معلولیتشان، قضاوت دنیای پیرامونشان نسبت به خود، احساس افسردگی از نابرابری در رقابت با افراد سالم، احساس وابستگی در برابر استقلال، اتکای به دیگران برای رفع نیازمندی‌ها، نپذیرفتن معلولیت آنها از سوی والدین و قصد و تلاش برای خودکشی رنج می‌برند.

افراد معلول، علاوه بر این که در معرض خطرهای ناشی از مشکل اصلی خود هستند، در سایر موارد مربوط به تهدید سلامتی نسبت به افراد غیرمعلول خطرپذیری بیشتری دارند. این عوامل و خطرهای سلامتی شامل شیوع بیماری‌های ثانویه مانند بیماری‌های قلبی، فشارخون، چربی و پوکی استخوان می‌شود که ناشی از بی‌حرکی افراد معلول است که به میزان زیادی از طریق ورزش و فعالیت بدنی می‌تواند پیشگیری شود (جنونگ، کیم و لی، ۲۰۱۵). سازمان‌های دست‌اندرکار در حوزه ورزش معلولین می‌توانند زمینه‌ی حضور ورزشکاران معلول را از سطوح مبتدی تا عالی فراهم کنند؛ البته در سال‌های اخیر، رشد و بلوغ جنبش‌های مربوط به معلولین فرصت‌های بیشتری را برای مشارکت ورزشی افراد معلول و کسب موفقیت‌های ورزشی آنان فراهم کرده است (گاسکین، اندرسن و موریس، ۲۰۱۰). همچنین مسائل مربوط به افراد معلول نسبت به افراد غیرمعلول پیچیدگی بیشتری دارند که برخی از این پیچیدگی‌ها، به سبب نگرش عمومی، ناآگاهی و آماده نبودن ارائه‌دهندگان خدمات سلامتی و کافی نبودن برنامه‌های ارتقای سلامتی برای معلولین هستند. نگرش‌های امروزی درباره معلولین بر این موضوع تأکید می‌کنند که افراد معلول نه‌تنها از طریق ورزش می‌توانند سلامتی خوب و مناسبی را به‌دست آورند و آن را حفظ کنند، بلکه مشارکت در فعالیت‌های ورزشی برای آنها ضروری و لازم است تا بتوانند به‌طور کامل در تحصیلات، کار، خانواده و محیط‌های اجتماعی مشارکت داشته باشند.

منابع

- ادیب سرشکی، نرگس؛ صالح پور، یگانه (۱۳۸۴). «پذیرش همسالان از دانش‌آموزان دارای اختلالات حسی حرکتی در مدارس تلفیقی و غیر تلفیقی» (عادی) شهر تهران، مقالات پژوهشی، دوره ششم، شماره ۲۱، ۳۵-۲۹.
- بازرگان هرندی، عباس (۱۳۹۷). مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته: رویکردهای متداول در علوم رفتاری، انتشارات دیدار.
- پارسامهر، مهربان (۱۳۹۰). «بررسی انگیزه‌های مرتبط با مشارکت مستمر در فعالیت‌های ورزشی در بین دانشجویان تربیت‌بدنی (مورد مطالعه دانشجویان تربیت‌بدنی دانشگاه یزد)»، پژوهشنامه علوم ورزشی. سال ۷، شماره ۱۳.
- پوررنجبر، محمد؛ کشاورز، لقمان؛ شریفیان، اسماعیل؛ فراهانی، ابوالفضل (۱۳۹۴). «بررسی موانع مشارکت در فعالیت‌های بدنی اوقات فراغت معلولین وابسته به ویلچر جنوب شرق کشور»، مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان، دوره ۲۲، شماره ۵، ۵۵۵-۵۶۸.
- پورسلطانی زرنندی، حسین؛ قاسمی، حمید؛ حواصل، مهناز؛ مرادی، فیروزه (۱۳۹۶). «شناسایی موانع مشارکت جانبازان و معلولین استان البرز در ورزش»، نشریه تحقیقات کاربردی علوم ورزشی بدون مرز، دوره ۱، شماره ۴، ۱۶-۲.
- حیدری، علیرضا؛ سید آسیابان، سمیرا؛ حرجی، آزاده (۱۳۹۲). «مقایسه میزان آسیب‌های اجتماعی (سلامت عمومی، هویت ورزشی، انگیزه ورزشی و سازگاری اجتماعی فرد) در بین معلولین ورزشکار و معلولین غیر ورزشکار اداره بهزیستی شهر اهواز»، مجله روانشناسی اجتماعی، سال ۸، شماره ۲۹، ۱۷-۳۲.
- سبحانی عباس؛ اندام، رضا؛ ظریفی، مجتبی (۱۳۹۴). «بررسی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر و موانع مشارکت ورزشی معلولین شهر اهواز»، دوره ۴، شماره ۲، شماره پیاپی ۴۸-۴۱.
- قزل سفلو، کبری (۱۳۸۸). «فراگیر سازی: مزایا و معایب»، نشریه تعلیم و تربیت استثنایی، شماره ۹۷، ۷۳-۶۸.

- کریمیان، جهانگیر؛ موسوی نافچی، سید مرتضی؛ شکرچی زاده، پروش؛ شریفیان نجف‌آبادی، مرضیه (۱۳۹۵). «بررسی نقش ورزش و فعالیت‌های بدنی بر میزان مشارکت پرستاران در تصمیم‌گیری بالینی: مطالعه موردی در بیمارستان الزهراء (س) اصفهان». تحقیقات نظام سلامت، دوره ۱۲، شماره ۱، ۱۰۴-۱۰۸.
- گشتاسبی، ابوالفتح (۱۳۹۱). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل بازدارنده و سوق‌دهنده مشارکت معلولین جسمی- حرکتی شهر شیراز در فعالیت‌های بدنی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- محمدپور، احمد (۱۳۹۲). روش تحقیق کیفی؛ ضد روش ۱، تهران: جامعه‌شناسان.
- محمدی، ابوالفضل؛ ورزشکار، احمد (۱۳۸۷). «معرفی الگوی مدیریت منابع انسانی تحقیقات در یک سازمان نظامی». فصلنامه مدیریت منابع انسانی دانشگاه امام حسین (ع)، سال ۱، شماره ۱، ۷۸-۵۱.
- مهدوی‌فر، بهنام؛ خوشنام، ابراهیم (۱۳۹۶). «بررسی عوامل بازدارنده مشارکت ورزشی معلولین جسمی- حرکتی شهر کازرون». نشریه تحقیقات کاربردی علوم ورزشی، آموزش بدون مرز، دوره ۲، شماره ۷، ۹۷-۱۰۷.
- Andrade MS, Mendonca LM, Chadi G. Treadmill running protects spinal cord contusion from secondary degeneration. *Brain Res* 2010; 1346: 266-78.
- Coates, J., & Vickerman, P. B. (2016). Paralympic legacy: Exploring the impact of the games on the perceptions of young people with disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 33(4), 338-57.
- Darcy, S., Lock, D., & Taylor, T. (2017). Enabling inclusive sport participation: Effects of disability and support needs on constraints to sport participation. *Leisure Sciences*, 39(1), 20-41.
- DePauw, K. P., & Gavron, S. J. (2005). Disability sport. *Human Kinetics*.
- Devine M. A. (2016). Leisure-time physical activity: Experiences of college students with disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 33(2), 176-94.
- Gaskin, C. J., Andersen, M. B., & Morris, T. (2010). Sport and physical activity in the life of a man with cerebral palsy: Compensation for disability with psychosocial benefits and costs. *Psychology of Sport and Exercise*, 11, 197-205.
- Han K, Choi-Kwon S, Lee SK. Leisure time physical activity in patients with epilepsy in Seoul, South Korea. *Epilepsy Behav* 2011; 20(2): 321-5
- Jaarsma, E. A., Dekker, R., Koopmans, S. A., Dijkstra, P. U., & Geertzen, J. H. B. (2014). Barriers to facilitators of sports participation in people with visual impairments. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 31, 240-64.
- Jennings. David and Disney. John J. (2006). "Designing the strategic planning process: does psychological type matter?" *Journal of Management Decision*. 44(5): 98-614.
- Jeong, M., Kim, S. Y., & Lee, E. (2015). Parents' beliefs and intentions toward supporting physical activity participation for their children with disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 32, 93-105.
- Kraus, W. E., Houmard, J. A., Duscha, B. D., Knetzger, K. J., Wharton, M. B., McCartney, J. S., ... & Kulkarni, K. R. (2002). Effects of the amount and intensity of exercise on plasma lipoproteins. *New England Journal of Medicine*, 347(19), 1483-1492.
- Marid de Lourdes machado et al. (2004). "The status of strategic planning in Portuguese higher education institutions". *Higher education policy Journal*, 17: 383-404.
- Morse, J. M., Barrett, M., Mayan, M., Olson, K., & Spiers, J. (2002). Verification strategies for establishing reliability and validity in qualitative research. *International journal of qualitative methods*, 1(2), 13-22.
- Richter, M., Erhart, M., Vereecken, C. A., Zambon, A., Boyce, W., & Gabhainn, S. N. (2009). The role of behavioural factors in explaining socio-economic differences in adolescent health: a multilevel study in 33 countries. *Social science & medicine*, 69(3), 396-403.
- Robertson, J., Emerson, E., Baines, S., & Hatton, C. (2018). Self-reported participation in sport/exercise among adolescents and young adults with and without mild to moderate intellectual disability. *Journal of Physical Activity and Health*, 15(4), 247-254.
- Soghandi, M. (2009). Examining the use of leisure time by physically disabled persons in Tehran, focusing on physical activities. (Unpublished master's thesis). University of Tehran, Iran.
- Stanish, H., Must, A., Phillips, S., Maslin, M., & Bandini, L. (2015). Enjoyment, barriers, and beliefs about physical activity in adolescents with and without autism spectrum disorder. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 32(4), 302-17.
- Wilhite, B., & Shank, J. (2009). In praise of sport: Promoting sport participation as a mechanism of health among persons with a disability. *Disability and Health Journal* 2, 27-116.

– Yazicioglu, K., Yavuz, F., Goktepe A. S., & Tan, A. K. (2012). Influence of adapted sports on quality of life and life satisfaction in sport participants and nonsport participants with physical disabilities. *Disability and Health Journal*, 5, 249-53.

به این مقاله این گونه استناد کنید:

لیموچی، سیماء؛ مشرف جوادی، بتول؛ صفانیا، علی محمد؛ محمدی، فریبا (۱۳۹۸). «شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت معلولین در فعالیت‌های ورزشی»، پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۹ (۱۸)، ۷۷-۹۰.